

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Евгения Денева Горанова**
от Русенски университет „Ангел Кънчев“
на дисертационен труд на тема:

„Мотивация на учениците-билингви в обучението по математика и информационни технологии 8-12 клас“

за присъждане на образователната и научна степен “доктор”,
в област на висше образование *1. Педагогически науки,*
професионално направление *1.3. Педагогика на обучението по...,*
докторска програма *Методика на обучението по математика и информатика*

Автор на дисертационния труд: **Силвена Маринова Стефанова-Миланова**

Настоящото становище е изготвено на основание на заповед № РД-16-213/20.12.2024 г. на ректора на Шуменския университет “Епископ Константин Преславски” и в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав на Шуменския университет.

1. Общо описание на дисертационния труд и на приложените към него материали

Представеният от Силвена Маринова Стефанова-Миланова комплект материали (на хартиен и електронен носител) за публична защита на дисертационен труд е в съответствие с процедурните правила на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски” за развитие на академичния състав. Комплектът е пълен и документите в него са акуратно подредени.

2. Актуалност на изследвания проблем

Актуалността на изследвания проблем е свързан с търсенето на рационални решения и активни методи за повишаване на мотивацията на ученици-билингви за по-добри резултати в усвояването на учебното съдържание по Математика и Информационни технологии в гимназиалната образователна степен 8-12 клас.

Настоящото изследване акцентира върху проблемите в обучението на ученици-билингви и резултатите от него се използват за създаване на ефективен модел за тяхното компенсиране.

3. Кратка характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на Силвена Стефанова-Миланова на тема **„Мотивация на учениците-билингви в обучението по математика и информационни технологии 8-12 клас“** има обем от 207 стандартни машинописни страници. Той е структуриран в Увод, три Глави, Заключение, Основни приноси в дисертацията, Списък с публикациите и цитирания по темата на дисертационното изследване, Декларация за авторство, Литература. Представени са и 23 Приложения.

Дисертационният труд има следната структура и съдържание:

В **Увода** е обоснована актуалността на проблема, формулирани са целта, задачите на изследването, изследователските хипотези. Конкретизирани са изследователските методи.

В **Първа глава** са представени: същността на билингвизма; акцентирано е на факта, че средата, в която ще се провежда обучението се характеризира като „масов билингвизъм“, който факт е предпоставка за обучение в мултикултурна среда; основните проблеми, които се открояват в обучението на деца-билингви в средното училище, са свързани с незадоволителното владее на официалния за образованието език – българския и социализирането на децата в обществото. Посочени са национални и международни проекти, които са извън задължителното обучение на българското училище и са насочени към преодоляване на образователните дефицити на такива деца. Констатирано е, че въпреки многобройните изследвания и препоръки, все още няма единен модел за обучение на деца-билингви в българското училище. По тази причина докторантката е насочила изследването към неговото създаване в своята предметна област – математика и информационни технологии.

Втора глава разглежда феномена „мотивация за учене“ от гледна точка на научното познание и неговите основни категории - обект, субект и познавателен образ. Дефинирани са понятията *сетивно* и *теоретично познание* с оглед тяхното постигане посредством класически и иновативни методи, които докторантката прилага. Методическите насоки при обучението на ученици-билингви се свеждат до изясняване на практическата ролята на двата учебни предмета – Математика и Информационни технологии в живота, и използването на множество нагледни и практически примери. Дефинирани са два модела за обучение – в присъствена и онлайн форма, в които за подпомагане на разбирането се създават предметно-образни модели и принадлежащите към тях дидактически интерактивни ресурси.

Съдържанието на **Трета глава** описва педагогическия експеримент, етапите и резултатите от него. Формулирани са: изследователският проблем, подходът за неговото решаване и внедряване на решението. За експеримента са формирани две контролни групи и една експериментална. Експериментът е проведен с ученици от 8-12 клас в периода от 2020 до 2024 г. Разработени са критерии и показатели за изходяща диагностика. Педагогическото изследване е базирано на качествен подход. Проведени са наблюдения, дискусии и анкети с ученици-билингви, с учители, които обучават билингви, и с родители на билингви. По този начин, като се проследява проблематиката от различни позиции и гледни точки, чрез интерпретативно разбиране на „отделния случай“ произтичат педагогически действия, които изграждат търсения модел за мотивация,. Допуска се, че с приложението на този модел децата билингви биха преодолели своята несигурност в социален аспект и биха получили мотивация да контролират самостоятелно учебните си дейности, като предпоставка за успеваемост в обучението и живота.

В заключението е направено обобщение на нелеката мисия на обучението да компенсира негативните характеристики от манталитета на обучаваните ученици-билингви и са изведени научни и научно-приложни приноси.

Приложенията включват използвани тестове за измерване на входно, изходно и междинно ниво по Математика и Информационни технологии и анкетни карти, с които са извършвани допитвания до ученици, учители и родители по темата на изследването.

Авторефератът съдържа 40 страници, като е спазена традиционната структура и същият отразява точно основните резултати, постигнати в дисертацията.

Езикът, на който е написана дисертацията може да е пунктуационно по-правилен. Забелязват се някои технически неточности. Отношението на докторантката към изследваната тематика обаче, показва детайлно познаване на проблемите на обучението на ученици-билингви и силно желание те да бъдат преодолени. Тази проблематика според мен е една от най-трудните в българската образователна система и ангажираността на докторантката с нея заслужава адмирации.

В записката на дисертацията са представени много илюстративни цветни материали – таблици, схеми, графики, диаграми. Предимство е наличието на изводи след всяка глава на дисертацията.

Считам, че целта, поставена в дисертационния труд е постигната и хипотезите са потвърдени.

4. Обзор на цитираната литература

Списъкът от използвана литература съдържа 90 заглавия на български, руски и английски език – книжни и уеб базирани. Посочените заглавия отразяват класически и съвременни концепции по темата на дисертационното изследване.

5. Основни приноси

В края на дисертацията авторът е посочил 4 приноса с научен характер, 1 принос с научно-приложен характер. Приемам изведените приноси.

6. Публикации по темата на дисертацията

Силвена Стефанова-Миланова е представила 5 публикации по темата на дисертационния труд. Една от публикациите е в съавторство с научния ръководител. Три от публикациите са на английски език. Три от публикациите са по показател Г7. Две от публикациите са по показател Г6 - в научни издания реферирани и индексирани в Scopus и Web of Science. Броят на публикациите е достатъчен като количествен критерий за получаване на научната и образователна степен доктор. Докторантката е спазила правилата на научната етика – не е публикувала един и същи ръкопис на различни места, няма плагиатство и повторемост в представените за рецензиране публикации.

Докторантката е представила справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл.2б, ал. 2 и 3 на ЗРАСР, определени в Процедурните му правила в съответната научна област и професионално направление, в които е процедурата по защита. От представените справки и материали се вижда, че Силвена Стефанова-Миланова съществено надхвърля минималните национални изисквания.

7. Критични бележки и препоръки по дисертацията

Нямам съществени критични забележки към дисертационния труд. Бих препоръчала обаче, в заключението на дисертацията да намерят място и общовалидни за обучението на билингви изводи, с което да се допринесе до формирането на един универсален модел за тяхното обучение.

8. Лично участие на докторантката

Дисертационният труд е лично дело на докторантката. От субективна гледна точка не съм установила плагиатство в представените материали. Докторантката е представила доклади за сходство на дисертационния труд и автореферата от системата Strikeplagiarism, от които обективно се виждат подчертано допустими коефициенти за сходство.

9. Заключение

Дисертационният труд на Силвена Стефанова-Миланова има научна стойност и актуално съдържание. Структуриран е добре и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България. Считам, че целта, поставена в дисертационния труд е постигната и хипотезите са потвърдени. Докторантката е представила справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл.2б, ал. 2 и 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България за съответната научна област и професионално направление, в които е процедурата по защита.

Въз основа на гореизложеното давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди научната и образователна степен „доктор” на Силвена Маринова Стефанова-Миланова в област на висше образование: *1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., научна специалност Методика на обучението по математика и информатика.*

30 януари 2025 г.
гр. Шумен

Изготвил становището:

/доц. д-р Евгения Горанова/